

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕРЕЖИВОЇ МОДЕЛІ В ПОБУДОВІ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР

Г.А. Дорошук

Одеський національний політехнічний університет

Розглянуто підход до побудови інноваційних структур через мереживі об'єднання. Наведено порівняльний аналіз традиційних та мереживих структур. Розглянуто досвід та перспективи участі ВНЗ в інноваційних структурах.

Інноваційна діяльність є фактором успішного розвитку як країн з розвинутою економікою, так і країн, що знаходиться в стані структурної перебудови. Інноваційні структури компенсують зменшення обсягів або відсутність бюджетних асигнувань на науковий розвиток та дозволяють реалізувати механізм доведення ідей до комерційного успіху. Тобто вони є стабілізатором кризових явищ, як в економіці в цілому, так і в діяльності окремого підприємства.

Призначення інноваційних структур в тім, що вони беруть на себе ризик втілення новшества, дозволяючи підприємству підвищити конкурентоспроможність, ефективність, а також запобігти можливому банкрутству. В умовах перехідної економіки інноваційні структури повинні сприяти втіленню передових наукових розробок в ринкове середовище, стимулювати розвиток підприємництва в науково-технічній сфері.

Інноваційна структура ставить собою організаційну, матеріальну, фінансово-кредитну, інформаційну базу для створення умов, що сприяють ефективному розподілу ресурсів та наданню послуг для розвитку інноваційної діяльності, технологічного трансфера, комерціалізації науково-технічної продукції. Інноваційні структури приймають форму дослідницьких парків, бізнес-інкубаторів, технополісів, технопарків тощо. Окрім своєї основної функції вони реалізують функції консалтінгових, інженерингових, сервісних та інформаційних послуг [1, с. 42].

В основі проектування сучасних інноваційних структур лежить мережива концептуальна модель, що активно розвивається та використовуються в останні роки. В основу даної моделі покладені принципи об'єднання підприємницьких структур в асоціації (договірні об'єднання з метою постійної координації господарської діяльності підприємств), консорціуми (тимчасові статутні об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети, наприклад, реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проєктів тощо) та стратегічні альянси (угоди про кооперацію двох або більше незалежних підприємств для досягнення певних комерційних цілей).

Мережі являють собою сукупність фірм або спеціалізованих одиниць, діяльність яких координується ринковими механізмами замість адміністративних методів.

Мереживі структури є наступним кроком еволюційного розвитку організацій через реалізацію п'ятої стадії розвитку за моделлю Л. Грейнера – «співробітництво». Мереживі структури несуть в собі елементи спеціалізації функціональних структур, автономність дивізіональних структур та можливість переброски ресурсів, що характерна для матричних структур. Вони реалізують принцип ланцюжка вартості та дозволяють досягати синергії.

Розвиток мереживих форм об'єднань гарантує його учасникам збереження індивідуальних форм управління своїми ресурсами, збереження традицій та індивідуальних переваг з метою формування та найповнішого використання потенціалу окремих учасників об'єднань.

Порівняльний аналіз традиційних та мереживих структур наведено в таблиці.

Практичною реалізацією мереживої моделі побудови інноваційних структур є технопарки та кластери.

Порівняльний аналіз традиційних та мережевих структур

Характеристика	Традиційні структури – ієрархії	Мереживі структури
Ступінь централізації	Централізована координація	Децентралізація
Довжина скалярного ланцюжка	Багаторівнева ієрархія	Скорочення рівней управління
Методи управління	Адміністративні форми управління потоками ресурсів	Концепція «внутришніх ринків»
Система замовлень	Послідовність команд ієрархічної структури	Ланцюжок замовлень на поставку продукції та розвиток взаємовідносин з іншими фірмами
Активи	Наявність у підприємства всіх ресурсів	Загальні активи декількох фірм
Гибкість	Висока	Низька
Нормативна база	Службові взаємовідношення	Договірні відношення
Модель вирішення конфліктів	Адміністративні накази, контроль	Норми взаємності
Рівень обов'язків сторін	Середній	Високий
Атмосфера в організації	Формальна, бюрократичена	Вікритість, взаємовигідність
Перевага або вибор учасників	Підпорядкованість	Взаємозалежність

Технологічний парк (технопарк) - договірне об'єднання з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції. Вклади учасників не об'єднуються. Керівний орган - один з учасників технологічного парку, який від імені учасників технопарку відкриває спеціальний рахунок технологічного парку і на якого за договором покладені функції поточного керівництва діяльністю технологічного парку, у тому числі щодо оформлення проектів технопарку, використання коштів спеціального рахунку технопарку, контролю за використанням коштів спеціальних рахунків учасників технопарку, перевірки та підготовки пропозицій щодо внесення змін або припинення виконання проектів технопарку, підготовки звітів про діяльність, представлення інтересів учасників технопарку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, укладання відповідно до законодавства договорів від імені технопарку, та інші функції відповідно до договору. Спеціальний режим інноваційної діяльності, який передбачає надання державної підтримки запроваджується для технологічного парку строком на 15 років і діє при виконанні проектів технологічного парку [2].

Кластер - сконцентрована на деякій території група взаємозв'язаних організацій (компаній, корпорацій, університетів, банків тощо) – постачальників продукції, комплектуючих і спеціалізованих послуг; інфраструктури; науково-дослідних інститутів; ВНЗ і інших організацій, взаємодоповнюючих один одного і посилюючих конкурентні переваги окремих компаній і кластера в цілому. Кластер має властивості взаємної конкуренції його учасників, кооперації його учасників, формування унікальних компетенцій регіону, формування концентрації підприємств і організацій на певній території; є одна з форм взаємодії організацій і соціальних груп у рамках спільного ланцюжка цінності [3, с.140].

Ініціатором формування інноваційних структур може бути вищі учбові заклади, що мають достатній науковий потенціал. Це дозволяє, з одного боку, втілити нові технології в виробництво, тим чином підняти підприємства на належний рівень, структурно реформувати економіку, створити нові робочі місця, з другого боку, допомогти вищим учбовим закладам достойно існувати в умовах обмежених бюджетних асигнувань.

Схожий механізм реалізації державної інноваційної політики застосовується в Японії, що є лідером в галузях високотехнологічних виробництв. Там право на розробку того чи іншого напрямку дослідження купує корпорація, після чого Міністерство зовнішньої торгівлі та промисловості "підключає" до розробляємої проблеми провідних вчених та спеціалістів з університетів, але при цьому не подає істотної фінансової підтримки. Японський уряд не виділяє фінансування для промислових науково-дослідницьких та конструкторських робіт, не гарантує підприємствам нові ринки збуту, але приймає протекціоністські засоби щодо захисту національного ринкового середовища, тим чином допомагаючи підприємствам займати провідні позиції в галузях передових технологій. Втілення японського досвіду організації інноваційної діяльності в Україні дозволить вищим учбовим закладам належним чином реалізовувати свій науковий потенціал та заробляти кошти для подальшої науково-педагогічної діяльності. В рамках інноваційної структури при вищих учбових закладах можуть бути створені бізнес-школи та консалтингові фірми, які будуть забезпечувати підвищення кваліфікації керівників в напрямку нових технологій управління, також будуть надавати послуги з бізнес-планування, менеджменту, маркетингу, аудиту, сплаті податків, юридичні та правові консультації, консультації з зовнішньоекономічної діяльності. Тобто інноваційні структури створені при вищих учбових закладах будуть сприяти подальшому розвитку науки, дозволять фінансувати наукові дослідження та втілювати їх в виробництво, будуть сприяти розвитку науково-технічного підприємництва та стануть фактором виходу з скрутного фінансового становища багатьох українських підприємств.

Створення інноваційних структур за мережевою моделлю обумовлено ростом конкуренції на національних та глобальних товарних та фінансових ринках, намаганням найкращим чином використати синергетичний ефект окремих виробників товарів та послуг. Це ще раз підкреслює вигідність для України пошуку та використання вищепрелічених форм об'єднань для реалізації своїх тактичних та стратегічних завдань як в промисловості, так і в суспільно-економічному житті країни. Але ефективність мереживих організацій часто знижується через помилки керівників при побудові організаційних структур та в процесі управління ними. Визначення шляхів подолання цих недоліків в управлінні складає перспективу наукових досліджень.

Література

1. Албул Г.А. Інноваційні структури при вищих навчальних закладах як фактор поліпшення фінансового становища економічних структур/Г.А. Албул//Збірник тез доповідей конференції «Інноваційна діяльність в системі вищої освіти», 23-25 жовт. 2000 р.: тез. доп. – Івано-Франковськ. – 2000. – С.42-44
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" та інших законів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3333-15>. - Назва з екрана.
3. Організаційне проектування кластерів / Г.А. Дорошук //Стійкий розвиток регіонів України на базі кластеризації (теоретико-методологічний аспект): колективна монографія/ під заг. ред К.Ф. Ковальчука. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2012. – п. 3.4. - С. 139-147

